T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLT : 22

BİRİNCİ İN'İKAT

1 - XI - 1930 CUMARTESİ

Münderecat

1 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyihalar

1 — 1931 senesi bütçe kanunu lâyihası (Bütçe Encümenine)

2 — Harita Umum Müdürlüğünün 1930 senesi bütçesinin bazı fasılları arasında münakale yapılması hakkında kanun lâyihası (Bütçe Encümenine)

3 — Türkiye Cümhuriyeti ile İtalya Kırallığı arasında akit ve imza olunan konsolosluk mukavelesinin tasdikı hakkında kanun lâyihası (Hariciye Encümenine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 14

[**Muvakkat Reis** — *Hasan B.*]

Muvakkat Kâtipler: *Ruşen Eşref B.* (AFYONKARAHİSAR), *Avni B.* (YOZGAT)

Muvakkat Reis — Yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı)

Nisabı ekseriyet mevcuttur.

2 — NUTUKLTR

1 — Reisicümhur Gazi Hazretlerinin nutukları

Risicümhur Gazi Mustafa Kemal Hazretleri — *(şiddetli ve sürekli alkışlar arasında riyaset kürsüsünü teşrif buyurdular)*

Büyük Millet Meclisinin Muhterem Âzası!

Yüksek Heyetinizi hürmetle selâmlıyarak yeni toplanma yılınızı açıyorum. Memlekette büyük ıslahat ve nafi icraatı ile mümtaz olan Üçüncü Büyük Millet Meclisinin, önümüzdeki son faaliyet yılını da, milletimizin bir çok ihtiyaçlarını temin ile geçireceğine eminim.

Muhterem Efendiler;

Geçen yılımız, mühim hadiselerle doludur: Senelerdenberi hariçte beslenen fesat ve tecavüz emelleri, bu sene şark vilâyetlerimizde, vatandaşlarımızın huzurunu bozan vak'alara sebep oldu. Teferruatını bildiğiniz bu hadiseler vatan düşmanlarını ümitsiz kılan neticelerle bitirildi. Bu neticeleri, vatandaşların Cümhuriyeti müdafaa için gösterdikleri alâka ve hassasiyete ve Cümhuriyet Ordu ve Jandarmasının iftihar edeceğimiz dirayet ve cesaretine borçluyuz*(Alkışlar)*. Bu yüzden şehit olan vatandaş ve askerlerimizin hatıralarını hürmet ve minnetle yadederim. *(Alkışlar)* Ordu ve jandarmamızı idare edenlerin asgarî külfetle vatanı gaileden kurtaran tedbirlerini, fedakârlıklarını ve vazife başında bulunan mülkiye memurlarımızın gayretlerini teşekkürle zikrederim. *(Alkışlar)*

Geçen hadiseler Cümhuriyetin kuvvetini, rasanetini, bir daha göstermiştir. Bu hadiseler vatandaşların her türlü saadet ve huzurunun, Cümhuriyet kanunlarında ifade olunan, millî birlikte mündemiç bulunduğunu, vatan haricinden hiç bir iğfal ve tahrikin olmıyacağını da anlatmıştır ümidindeyim. *(Bravo sesleri alkışlar)*

Arkadaşlar! Bu günlerde İzmirde hadis olan seylâptan çok müteessir olduk. İnsan hayatının uğradığı zayiat ve elemler teessürlerimizi teşdit etti. Hükûmeti Cümhuriye icap eden tedbirleri kemali ihtimamla almaktadır.

Arkadaşlar! Geçen sene zarfında mücadeleye mecbur olduğumuz bir büyük hadise de millî para buhranıdır. Buhranı karşılamak için alınan tedbirlerin isabeti tahakkuk etmiştir. Her şeyden mühim olan esas iktisadî noktai nazardan, milletin uyanıklığı ve kendisinin yaşamak hakkına itimadıdır.

Meclis ve Hükûmet tarafından alınan tedbirler, hassaten bu esasta birleşir. Bu gün, içinde bulunduğumuz vaziyet malî ve iktısadî tedbir ve ihtiyatlara da, dikkatle devam olunmasını icap ettirmektedir.

Efendiler, bilhassa ziraî memleketlerde hissolunan cihanşümul bir iktısadî buhran vardır. Bu buhran tabiatile bizim memleketimize de temas etmiş ve ağırlığını hissettirmiştir. Bu sıkıntı karşısında emsalsiz tahribattan dar ve kurak senelerden sonra, vatanımızın gösterdiği hayatiyet ve tahammül ancak Türk milletinin bünyesindeki kudret ve Büyük Millet Meclisinin tedbirlerindeki isabetle izah olunabilir. *(Bravo sesleri)*.

Senelerden beri alınan tedbirlere, önümüzdeki sene daha geniş mikyasta ihtiyaç vardır. Gayet tasarrufkârane bir idare tarzı, resmî ve hususî bü-

tün muamelâtımıza hâkim olmak lâzımdır *(Alkışlar)*.

Bunun içindir ki Hükûmet bütçeyi mühim tasarruflarla Büyük Meclise takdim etmiştir. Vergilerde müfredatı malûmunuz olan tadilât ve ıslahat hem mükellefi tehvin etmiş olacak, hem de bilhassa iktısadî kolaylıkları temin eylemiş bulunacaktır. Muamele vergileri üzerindeki tasavvurlar tahsisan bu cümledendir.

Cümhuriyet Merkez Bankasının tesisi ve hisse senetlerinin vatandaşlara arzı pek yakındır. Memleketin hem malî, hem iktısadî büyük bir vasıtası olacak olan bu millî müesseseye vatandaşların ciddî alâka göstereceklerine şüphemiz yoktur.

Osmanlı borçlarının, memleketin hayat ve inkişafını tehdit etmiyen, adilâne ve amelî bir sureti tesviyeye raptı için, Cümhuriyet Hükûmetinin hüsnü niyetle mesai sarfetmesi tabiidir.

Ticaret muahedelerinin müzakereleri hemen ekseriyetle neticelenmiştir. Ticarî münasebetlerin genişlemesi için sarfedilen gayretler memleketin iktısadî inkişafına şüphesiz medar olacaktır.

Efendiler! geçene senenin mühim hadiselerinden biri de Sıvasa şimendüferin vasıl olmasıdır. Bu kadar müşkülât içinde vatanı bir misli daha genişletmeğe ve kuvvetlendirmeğe medar olan bu eserin müstakbel Türk nesilleri tarafından şükranla yadolunacağına eminim *(Şiddetli alkışlar)*.

Muhterem efendiler;

Haricî siyasetimizde sulh ve eyi münasebet gayesi samimiyetle takip olunmaktadır.

Ümit ederim ki beynelmilel münasebetlerde dostluklara vefakâr olan ve hiç bir milletin aleyhinde bulunmıyan açık ve salim meslek ve zihniyetimiz gittikçe daha eyi anlaşılmaktadır.

Hariciye Vekilimizin büyük komşumuz ve dostumuz Soviyet Rusyaya olan ziyaretlerinde gördüğü samimî kabul bizi mütehassis eyledi *(Alkışlar)*. İki memleket münasebetlerinin sağlamlığı bu vesile ile de tazahur etmiş oldu; Bu, ciddcn memnuniyeti mucip bir hadisedir. Komşumuz ve dostumuz Yunanistan Başvekilinin ve Hariciye nazırının Ankarayı resmen ziyaretlerini hususî bir memnuniyetle zikrederim *(Bravo sesleri alkışlar)*. Türkiye ile Yunanistanın yüksek menfaatleri bir birine zıt olmaktan tamamen çıkmıştır. Bu iki memleketin samimî bir dostlukta kendileri için emniyet ve kuvvet görmelerinde isabet vardır. *(Bravo sesleri, alkışlar)*.

İki Cümhuriyet arasında açılan yeni devrin yeni esaslarını, ahte rapteden vesikalar, yüksek tasvibinize arzolunmuştur.

Macaristan ile aramızdaki eski ve tecrübeli dostluk; Muhterem Başvekilinin resmî ziyeretile bariz bir ehemmiyet ve kıymet aldı *(Bravo sesleri alkışlar)*. Memleketlerimiz arasındaki eyi ve samimî münasebetlerin mütezayiden inkişaf etmesi memul ve matlubumuzdur.

Milletin Muhterem Vekilleri!

Adliyemiz siyasî faaliyetler içinde vatandaşın emniyet ve haysiyetini, Cümhuriyetin asalet ve mevcudiyetini, Hükûmetin itibar ve nüfuzunu müdafaa yolunda yeni bir imtihan geçirdi. Bunu ehemmiyetle işaret etmek isterim.

Adliyemizin emin olduğumuz yüksek iktidarı sayesindedir ki Cümhuriyet mukadder tekâmülü takip edebilecek ve türlü şekil ve kisvedeki tecavüzlere karşı vatandaşın hukukunu ve memleketin nizamını masun tutabilecektir.

Aziz arkadaşlarım;

Siyasî hayatımızda yeniden fırkaların zuhuru, memlekette belediye intihaplarına tekaddüm eden yakin günlerde vuku buldu. Bu münasebetle dikkate şayan safhaların şahidi olduk. Bu müşahedelerin verdiği tecrübelerden Türk Milleti, Cümhuriyetin baka ve inkişafı için istifade etmelidir. Siyaset sahasında karşılıklı faaliyetin feyizli inkişafları ancak vatandaşlar arasında düşmanlık husulüne mahal verilmemesile temin olunabilir. *(Bravo sesleri, alkışlar)*. Bunun çareleri: fırkaların içine girebilecek gayri samimî ve gizli maksatlı unsurların, kanun fevkında netice istiyen emel sahiplerinin bütün milletçe menfur görülmesi ve bir de Cümhuriyet esası üzerinde çalışan fırkalarca bu gibilerin faaliyetlerinden daima uzak kalınmasıdır. *(Bravo sesleri, alkışlar)*.

Memlekette kalem hürriyetinin de; demokrat bir idareye lâyık vakar ile kullanmakta daha dikkatli bulunulacağını umit ederim.

Hürriyet sui istimalinin tevlit ettiği bir çok felâketleri çekmiş olan bu memlekette, bu dikkate bilhassa lüzum olduğu kanaatindeyim *(Bravo sesleri, alkışlar)*.

Muhterem efendiler;

Üçüncü Büyük Millet Meclisinin feyizli ve vatanperverane faaliyeti bu devirde hitam bulduktan sonra, yeni intihabata gireceğiz

Geçen tecrübeler; gelecek intihabatta, vatandaş reyinin emniyet ve masuniyetle tezahür etmesini temin için kanunî ve idarî tedbirlerin inkişafını ve fırkaların bizzat ittihaz edecekleri salim ve musip hareketleri göstermiş olacaktır. *(Bravo sesleri, alkışlar)*.

Arkadaşlarım;

Memleketin mukadderatında yegâne salâhiyet ve kudret sahibi olan Büyük Millet Meclisi bu memleketin nizamı için dahilî ve haricî emniyet ve masuniyeti için en büyük zımandır.

Büyük millî dertler şimdiye kadar ancak Büyük Millet Meclisinde şifa buldu. Atiyen de yalnız orada kat'î tedbirlerini bulabilecektir. *(Bravo sesleri, Alkışlar)*.

Türk Milletinin muhabbet ve merbutiyeti daima Büyük Millet Meclisine müteveccih oldu, ve daima oraya müteveccih olacaktır. *(Şiddetli ve sürekli alkışlar)*.